

בש"פ 2546/21 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט העליון

בש"פ 2546/21

בש"פ 2934/21

לפני: כבוד השופט י' אלרון

העוררת ב-בש"פ 2546/21
וממשיבה ב-בש"פ 2934/21: מדינת ישראל

נגד

המשיב ב-בש"פ 2546/21
והעורר ב-בש"פ 2934/21: פלוני

ערר החלטותיו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
ב-מ"ת 18-01-27310 מיום 12.4.2021 שניתנה על
ידי השופט צ' קאפח; ומיום 31.1.2021 שניתנה על
ידי השופט א' היימן

תאריך הישיבה: כ' באייר התשפ"א (02.05.21)

בשם העוררת ב-בש"פ 2546/21
והמשיבה ב-בש"פ 2934/21: עו"ד הדר פרנקל; עו"ד הדר צור

בשם המשיב ב-בש"פ 2546/21
והעורר ב-בש"פ 2934/21: עו"ד רצון דרחי; עו"ד שרון זלינגר;
עו"ד מתן מיטל

החלטה

עמוד 1

1. לפני שני עררים לפי סעיף 53(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 על החלטות בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו במ"ת 18-01-27310 מיום 31.1.2021 (השופט א' הימן) ומיום 12.4.2021 (השופט צ' קאפח), בגדרן קבע כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמת המשיב בשורה של עבירות שבוצעו במסגרת ארגון פשיעה; והורה על מעצרו בפיקוח אלקטרוני בפיקוחם של משמרונים שונים, בכפוף לערבויות והפקדות נוספות.

לטענת העורר בבש"פ 2934/21 (הוא המשיב בבש"פ 2546/21, להלן: המשיב), שגה בית המשפט המחוזי בקובעו כי קיימות ראיות לכאורה בעבירות המיוחסות לו; ואילו העוררת בבש"פ 2546/21 (היא המשיבה בבש"פ 2934/21, להלן: המדינה) טוענת כי היה על בית המשפט המחוזי להורות על מעצר המשיב עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו מאחורי סורג ובריח.

לבקשת באי כוח הצדדים, הדין בשני העררים נדון במאוחד.

רקע והשתלשלות ההליכים

2. המסכת העובדתית הצריכה לעניין פורטה בהרחבה על ידי חברתי השופטת ע' ברון, בבש"פ 8459/20 מדינת ישראל נ' פלוני (28.1.2021) (להלן: עניין פלוני) ומשכך אסתפק בתיאור תמציתי של הדברים.

נגד המשיב ו-21 נוספים (להלן: הנאשמים) הוגש כתב אישום, המגולל פרשה חמורה ומסועפת של ארגון פשיעה בו נטלו הנאשמים חלק. ארגון הפשיעה פעל באופן שיטתי ומאורגן במרכז הארץ החל מסוף שנת 2015 (להלן: הארגון).

כתב האישום מפרט 30 אישומים שונים, במסגרתם ביצעו חברי הארגון פעילות פלילית, ובכלל זה מעשי רצח של יריבים או מעשי רצח עבור אחרים, עבירות אלימות חמורות, מתן הלוואות בריבית נשך, סחיטת חייבים באיומים ובכוח וכן חטיפה לשם סחיטה או רצח. חלק מפעילות הארגון בוצעה עבור אחרים, ותוגמלה בכסף, כלי רכב, סמים, נשק ובסיוע בהוצאת מטרות הארגון לפועל.

כנטען בכתב האישום, שימש המשיב שלישי "בהיררכית" ארגון הפשיעה, ומתוקף כך הכוין וניהל בו פעילות פלילית. למשיב מיוחסות עבירות של קשירת קשר לרצח; סחיטה באיומים; סחיטה בכוח; גרימת חבלה חמורה בנסיבות חמורות; נשיאה והובלה של נשק; היזק בזדון; חטיפה לשם סחיטה; מרמה, ערמה ותחבולה בכוונה להתחמק מתשלום מס; איסור הלבנת הון; איסור עשיית פעולה ברכוש; החזקת נשק, אביזר ותחמושת; החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית - כל זאת, כאמור, במסגרת ארגון פשיעה.

3. ביום 14.5.2018 הורה בית המשפט המחוזי (השופטת ש' זמיר) על מעצר המשיב ויתר הנאשמים בפרשה, עד להחלטה אחרת. רק בחלוף כמעט שנה, ביום 17.4.2019, הורה בית המשפט המחוזי כי דיון בקיומן של ראיות לכאורה לצורך הבקשה במעצר עד תום ההליכים יתקיים ביום 20.6.2019.

על החלטה זו הוגש ערר לבית משפט זה. בית המשפט (השופט נ' הנדלבוש"פ 3066/19), קיבל את הערר בחלקו וקבע כי לאור העיכוב המשמעותי בקביעת הדיון בקיומן של ראיות לכאורה, יש לקיים דיון מקדים לבחינת הראיות לכאורה בתיק, לצורך "מעין מעצר ביניים נקודתי" עד לקיום "דיון מלא בנושא הראיות לכאורה".

4. דיון כאמור התקיים בפני השופט י' טופף, אשר קבע ביום 3.6.2019 כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית "במידה ובעוצמה המספקת" לשלב הדיוני להמשך מעצר המשיב לתקופת ביניים, עד לדיון הקבוע בעניינו; וכי "קיים סיכוי סביר" להרשעתו באישומים ובעבירות המיוחסות לו, פרט לאישום השמיני והשמונה עשר.

5. הדיון לגופן של הראיות לכאורה, נדחה מפעם לפעם - בין אם לצורך הסדרת ייצוגו של המשיב ובין אם לצורך לימוד החומר על ידי סניגורו- ולבסוף ניתנה החלטתו של השופט א' הימנביום 31.1.2021 ובה הורה על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.

בהחלטה נקבע כי קיימות ראיות לכאורה לביסוס אשמת המשיב ביחס לכלל האישומים המיוחסים לו, מלבד אישום 18 לכתב האישום, אשר ייחס לו עבירות של חטיפה לשם סחיטה וסחיטה באיומים, בהסתמך בעיקרו של דבר על אמרותיו של עד המדינה בחקירותיו במשטרה, וראיות לכאורה נוספות בהתייחס לכל אחד מהאישומים.

באשר לתפקיד המיוחס למשיב בפעילות הארגון, במסגרת האישום הראשון, קבע השופט א' הימן כי:

"את התשתית הראייתית לאישום זה, יש לבחון על פי המכלול הראייתי, לרבות זה שהונח לאישומים הנוספים המיוחסים למשיב 2 [המשיב דנן - י' א']. אין להידרש לבחינה צרה ורזה, כפי שמציע הסניגור בטיעונו. בחינה כזו תחטא לתמונה הראייתית האמיתית העולה מהמכלול הראייתי כולו" (עמוד 9, שורות 18-20 להחלטה).

עוד צוין כי לבחינת התשתית הראייתית "כמכלול" מתווספת הכרתו את התשתית הראייתית שהוצגה בפניו בעניינם של נאשמים נוספים, באופן שמצטיירת תמונה ראייתית של פעילות פלילית רבת היבטים במסגרת עצמאית, שיטתית ומתמשכת - וכזו שהיא בעלת מאפיינים הכרחיים ומובהקים של ארגון פשיעה כמשמעו בחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003.

נקבע, כי המשיב ואדם נוסף (להלן: עמרי) נהנו ממעמד בכיר וסמכותי בארגון, וכממלאי מקומו של העומד בראש ארגון הפשיעה - אחי המשיב (להלן: כטייר), כפי שנלמד בין היתר מהודעת עד המדינה, "המפורטת והקוהרנטית", כהגדרת בית המשפט המחוזי, בגדרה תיאר את מבנה הארגון, פעילותו ותפקידיהם של חבריו.

להודעת עד המדינה הצטרפו שיחות שנקלטו בהאזנות סתר, המלמדות על מעמדו בארגון, כגורם המעורב בפעילות הארגון, ובפרט - זוכה לציות מצד חברי הארגון, אשר בין היתר מעדכנים אותו בדבר החובות הכספיים לארגון.

לתמיכה נוספת בגרסת עד המדינה צוינה הודעת מוחמד וותד, סוחר רכבים שסיפק רכבים לארגון, בדבר המבנה ההיררכי בארגון ומעמדו הבכיר של המשיב בו.

עוד התייחס בית המשפט המחוזי לראיות לכאורה להוכחת אשמת המשיב ביחס לכל אחד מהאישומים המיוחסים

לו.

באשר לאישום 5, במסגרתו יוחסה למשיב עבירה של קשירת קשר לרצח במסגרת ארגון פשיעה (רצח פיראסנאדי ז"ל ומרינה גנאם ז"ל), הפנה בית המשפט המחוזי להודעות של עד המדינה מיום 26.10.2017, בה מסר כי המשיב שלח אותו ואחרים לירות על ביתם של עבד ובהה עראר, והורה להם ש"אם מישהו נמצא בחוץ - לפגוע בו"; להודעותיו מיום 5.11.2017, בה ציין עד המדינה כי בהתייחסו לבני משפחת עראר, התבטא המשיב ואמר ש"חבל שעוד יחיו"; וכן למרדף אחרי בני משפחת ערארבו המשיב נטל חלק.

בהתייחס לאישום 8 בכתב האישום, בגדרו יוחסה למשיב ביצוע בצוותא של עבירת סחיטה באיומים במסגרת ארגון פשיעה, נקבע כי התשתית הראייתית הלכאורית מבוססת על עדות החייב א.דח, ונתמכת בשיחות שנקלטו בהאזנת סתר ובהודעת עד המדינה על אודות קיומו של חוב, שחב זה האחרון לכטייר, אשר שולם לבסוף למשיב - ובעקבות כך פסקה מסכת האיומים כלפי החייב. משכך נקבע כי קיימות ראיות לכאורה "לבסס את מעורבותו של המשיב, במעשה בסחיטה באיומים, כמבצע בצוותא וכמי שעשה כן במעגל הפנימי של המבצעים ומכאן באשר לקיומן של ראיות לכאורה".

באשר לאישום 11, המייחס למשיב עבירת סחיטה בכוח במסגרת ארגון פשע, נקבע כי התשתית הראייתית הלכאורית נסמכת בין היתר על הודעות שנגבו מבני משפחת א.ע.; וכן על הודעת עד המדינה, לפיה המשיב הורה לחברי הארגון לנסוע לבית משפחת א.ע., זאת כאשראין בטענה שנמסרו גרסאות שונות על ידי עד המדינה, אשר בחלקן לא הוזכר המשיב, כדי לסתור את המעשים המיוחסים לו; וכי מודעותו לטיב מעשיו נובעת ממעמדו הגבוה בהיררכיה הארגונית, אשר נלמדת לכאורה ממכלול הראיות הלכאוריות כולן.

לענין אישום 13 העוסק בביצוע בצוותא של עבירת סחיטה באיומים במסגרת ארגון פשיעה, הוצגה הודעת עד המדינה, ממנה עולה כי המשיב הורה לעד המדינה ולאחר לאיים על החייב ע.ש.; ולכך מצטרפת שיחת טלפון שבמהלכה הורה המשיב לעד המדינה לפגוע באדם אחר, ולהימנע מלשוחח על כך בטלפון.

באשר לאישום 14 בו מיוחסות למשיב עבירות של ביצוע בצוותא של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות במסגרת ארגון פשיעה, נשיאת והובלת נשק במסגרת ארגון פשיעה והיזק בזדון במסגרת ארגון פשיעה, נסמכה ההחלטה על הודעת בנו של קורבן התקיפה, אשר היה עד ישיר לאירוע וזיהה את המשיב, בתור האדם שתקף את אביו; וכן לצילומים ממתחם הארגון אשר תיעדו את יציאת חברי הארגון ובכללם המשיב, וחזרתם, כאשר הלה מצויד באֶלֶה.

באשר לאישום 18 המייחס למשיב עבירת חטיפה לשם סחיטה במסגרת ארגון פשיעה וסחיטה באיומים במסגרת ארגון פשיעה, נקבע כי התשתית הראייתית - הנסמכת על עדותו של החייב א., ולפיה המשיב אמנם נכח בביתו בעת שנחטף אליו, אך הלה "לא קשור לאירוע", כדברי החייב א. - אינה מבססת סיכוי סביר להרשעתו באישום זה.

בהתייחס לאישום 21, לענין ביצוע בצוותא של עבירת גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמורות במסגרת ארגון פשיעה, עולה מעדות עד המדינה כי הותקף בשעה שהיה שיכור - ועל כן אינו זוכר מי תקף אותו, אולם נמסר לו לאחר

מכן כי היה זה המשיב וכי עד המדינה שיקר עת מסר נתונים כוזבים בבית החולים. מאחרשלא נמצאו סתירות מהותיות בגרסתו, נקבע כי קיימות ראיות לכאורה לאישום זה; וכי העובדה שהמשיב נקרא למקום התקיפה כמו גם חלקו בביצוע התקיפה מלמדים על מעמדו בארגון בכלל.

לענין עבירות מס והלבנת הון במסגרת ארגון פשיעה, אשר יוחסו למשיב במסגרת אישומים 23 ו-24, הוצגו שיחות המצביעות על עיסוקו בעניינים כלכליים שונים בין חברי הארגון, אשר מצטרפות לעדות עד המדינה באשר למעמדו של המשיב בארגון ומעורבותו בפעילות הארגון במתן הלוואות. בתוך כך, נקבע כי הטענה שהמשיב לא מוזכר במחברת שנתפסה, הכוללת שמות של לווים, תנאי הלוואות וחובות, היא הסתכלות צרה המתעלמת "ממכלול הראיות לכאורה והעובדות הנשענות עליהן מכלול המציב תמונה ברורה באשר לחלקו של המשיב בפעילות הארגון".

לגבי אישום 27 של עבירות החזקת נשק, אביזר ותחמושת במסגרת ארגון פשיעה ועבירת החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית במסגרת ארגון פשיעה, נסמכה התשתית הראייתית על עדות עד המדינה, לפיה נשקים וסמים הוסלקו במקומות שונים, המשיב מונה להיות אחראי על הסלקת הנשק; וכן מעמדו של המשיב בארגון ופעילותו המהווה כאמור ראיית סיוע לכאורית.

לנוכח כל אלה, קבע השופט א' הימן כי הונחה תשתית ראייתית לכאורית מספקת באישומים המיוחסים למשיב, למעט באישום מספר 18, וכי לנוכח קיומן של עילות מעצר, יש להורות על מעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בתוך כך, צוין כי הואיל ועסקינן במקרה חריג, "אשר מחומר הראיות עולה כי מעמדו בארגון היה בכיר ומשום המסוכנות הגבוהה הנשקפת ממנו בשים לב לחומרת העבירות המיוחסות לו כמו גם החשש להימלטות מן הדין ולשיבוש מהלכי משפט", אין חלופת מעצר אשר יש בה כדי לתת מענה מספק לתכליות המעצר.

6. המשיב הגיש בקשה לביטול החלטה זו והעברת התיק למותב אחר, בטענה כי לא ניתנה לו הזדמנות לטעון לענין עילות מעצר ושאלת קיומה של חלופת מעצר הולמת. בקשה זו התקבלה באופן חלקי בהחלטותיהם של הנשיא ג' נויטל והשופט א' הימן מיום 2.2.2021, בגדרן הורו על ביטול ההחלטה על מעצר עד תום ההליכים תוך הותרת קביעות השופט א' הימן באשר לקיומן של ראיות לכאורה על כן; והעברת הדיון בסוגיית עילות מעצר וקיומה של חלופת מעצר למותב אחר.

7. בין לבין, ניתנה החלטתחברתי השופטת ע' ברונובית משפט זה בענייןפלוני, בבקשה להארכת מעצר של חלק מהנאשמים האחרים בפרשה, במסגרתה הורתה על העברת שישה מהם למעצר בפיקוח אלקטרוני, וזאת לנוכח התמשכות ההליכים, שהינה חריגה אף בפרספקטיבה של "מגה תיקים"; בייחוד שעה שכל הנאשמים נתונים מזה למעלה משלוש שנים במעצר מאחורי סורג ובריח והליך שמיעת הראיות טרם החל; והפגיעה הקשה הנגרמת להם כתוצאה מכך.

8. סוגיית קיומן של עילות מעצר וחלופת המעצר בעניינו של המשיב הועברה לטיפולו של השופט צ' קאפח אשר נדרש לכך בהחלטה מיום 14.2.2014, תוך שקבע כי לשם בחינת האפשרות להורות על מעצר המשיב באיזוק אלקטרוני, או לשחררו לחלופת מעצר, יש לבחון את מעמדו של המשיב בפועל במסגרת ארגון הפשיעה.

בהמשך לכךנקבע כי עיון בראיות לכאורה מלמד שהמשיב שימש כממלא מקום ראש הארגון ימים בודדים בלבד, תחת אדם אחר שמונה באופן קבוע לשמש בתפקיד; כספי הארגון לא הופקדו בידי המשיב; והוא לא היה מעורב

עוד צוין, כי עברו הפלילי ה"דליל" של המשיב, הכולל הרשעה פלילית אחת משנת 2006 בגינה נשא בעונש מאסר בעבודות שירות ושתי הרשעות נוספות מתקופת מעצרו בתיק זה, בגין איומים וניסיון תקיפת עובד ציבור בשב"ס, מהווה אף הוא שיקול בבחינת המסוכנות הנשקפת ממנו. בהקשר זה, הודגש כי "הינזרות מפלילים במקום רווי עשייה פלילית אינה פשוטה כלל וביתר שאת יש לומר זאת שעה שאחיו, משיב 1 (כטייר-י' א'), לא חדל מעשייה פלילית".

לאור כל זאת, נקבע כי אמנם אין להמעיט מחומרת המעשים המיוחסים למשיב, אולם "צבר העבירות הקונקרטיות המיוחס לו בציר הזמן הנוכחי, בהשוואה לאחרים אשר לגביהם הוחלט [בענייןפלוני-י' א'] כי יש לשקול מעצרם באיזוק אלקטרוני מטה את הכף לטובת החלטה דומה בעניינו של המשיב". לפיכך הורה על עריכת תסקיר מעצר בעניינו.

9. כעולה מתסקיר המעצר שהוגש בעניינו של המשיב, שירות המבחן התרשם כי על אף היעדר עבר פלילי מכביד, מעצרו הממושך ומערך פיקוח ה"נרחב" שהוצע - אין מקום להמליץ על המשך מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני, וזאת לאור העבירות החמורות המיוחסות לו, קשריו המשפחתיים והעברייניים, התנהלותו הבעייתית והבלתי מוסתת במסגרת המעצר הנוכחי ועמדתו המאשרת שימוש באלימות.

10. על אף האמור בתסקיר המעצר בעניינו של המשיב, בחן השופט קאפחאת המפקחים המוצעים ולאחר שהשתכנע כי מערך הפיקוח המוצע "עונה על הנדרש ואף מעבר לכך", החליט על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוניופיקוח אנושי כמפורט בהחלטתו; התחייבות עצמית של המשיב וערבות צד ג' בסך 100,000 ש"ח; הפקדה מטעם המשיב בסך 200,000 ש"ח; ערבות המפקחים ביחד ולחוד על סך 200,000 ש"ח; עיכוב יציאה מהארץ; וכן איסור יצירת קשר ישיר או עקיף עם יתר הנאשמים בתיק או עמרי, שהוא כנטען "שני" בהיררכיה הארגונית ומצוי בבריחה.

טענות הצדדים בעררים

11. ערר המשיב בבש"פ 2943/21 מופנה בעיקרו כלפי קביעות השופט א' הימנבאשר לקיומן של ראיות לכאורה.

לטענת בא כוח המשיב, אין ראיות לכאורה להוכחת המיוחס למשיבולנטען באשר לתפקידו הבכיר בארגון, תוך שהוא מפנה להחלטתו של השופט י' טופף, אשר קבע כי באישומים מסוימים ישנה "חולשה" ראייתית. אולם, בא כוח המשיב אינו חולק בדבר קיומן של ראיות לכאורה באשר לאישומים 14 ו-21.

עוד נטען כי התשתית הראייתית הלכאורית אינה מפרטת אודות מעשים קונקרטיים מהם נלמד כי המשיב נמנה, כטענת המדינה, עם ראשי הארגון; כי לא ניתן לייחס מהימנות להודעותיו של עד המדינה, בהפנייתו לסתירות מסוימות בה; וכי הודעותיו של עד המדינה נעדרות ראיות מסייעות.

זאת ועוד, מדגיש בא כוח המשיב כי מיוחסלו רק חלק מצומצם מהאישומים המפורטים בכתב האישום ביחס לנאשמים אחרים – ויש בעובדה זו כדי לעורר ספק באשר למעמדו בארגון; וכי שגה השופט א' הימנבקיבעה שניתן להשליםחוסרים ראייתיים באמצעות "מכלול הראיות" המלמד על מעמדו של המשיב בארגון.

12. מנגד, באי כוח המדינה סמכו ידיהם על קביעותיו של השופט א' הימן, תוך שהדגישו כי הונחה לפניו מלוא התשתית הראייתית הלכאורית בפרשה כולה; וכי בצדק התייחס בית המשפט ל"מכלול הראיות" בבואו לבחון את התשתית הראייתית ביחס לכל אחד מהאישומים.

13. לצד זאת, טוענת המדינה בערר מטעמה, בבש"פ 2546/21, כי היה על השופט צ' קאפחלהורות על מעצר המשיב עד תום הליכים, מאחורי סורג ובריאח ולא להסתפק במעצר באיזוק אלקטרוני.

בהקשר זה, צוין כי למשיב מיוחסות עבירות רבות וחמורות ביותר, לרבות ניהול ארגון פשיעה וקשירת קשר לביצוע פשע (רצח, סחיטה באיומים ובכוח, חבלה חמורה בנסיבות חמורות, וכן החזקת נשק וסמים), ומהן נלמדת המסוכנות הרבה הנשקפת ממנו.

לנוכח האמור, נטען לחשש אינהרנטי לשיבוש הליכים; זאת בצירוףהאמורבתסקיר שירות המבחן שהמליץ שלא לשחרר את המשיב ממעצר לנוכח מסוכנותו. על כל אלה יש להוסיף כי השופט קאפחהתעלם ממידע מודיעינישהונח בפניו ולא נתן לו כל משקל בהחלטתו.

עוד צוין כי עניינו של המשיב שונה בתכלית מעניינם של נאשמים אחרים אשר הועברו למעצר באיזוק אלקטרוני, וכי יש להשוות את עניינו של המשיב לנאשמים אחרים שבית המשפט הורה להותיר במעצר.

14. מנגד, בא כוח המשיב טען כי בידי המפקחים המוצעים יש כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהמשיב, ומשכריש להותיר את החלטתו של השופט צ' קאפח על כנה.

דיון והכרעה

15. לאחר שעיינתי בטעונו הצדדים בכתב ובעל פה, אני סבור כי דין שני העררים להידחות.

16. סעיף 21 לחוק המעצרים מורה כי בית משפט שבפניו הוגש כתב אישום רשאי להורות על מעצרו של נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו, ובכלל זה מעצרו בפיקוח אלקטרוני, אם נתקיימה עילת מעצר. בהמשך לכך, מונה סעיף 21(א)(1) מספר עילות מעצר שונות, ובכללן בהינתןשבית משפט "ציווה על מתן ערובה והערובה לא ניתנה להנחת דעתו של בית המשפט"; בהינתן חשש לשיבוש הליכי משפט, התחמקות מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או העלמת רכוש, השפעה על עדים או פגיעה בראיות; או בהינתן חשש שהנאשם יסכן את ביטחונו של אדם, את בטחון הציבור או את ביטחון המדינה. בתוך עילה אחרונה זו, ממשיך סעיף 21(א)(1)(ג) ומונה מספר עבירות בגינן קמה "חזקת מסוכנות סטטוטורית".

כמו כן, דורש סעיף 21(ב) כי בית המשפט לא יורה על מעצרו של נאשם, אלא "אם כן נוכח, לאחר ששמע את הצדדים, שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה". כפי שפורחב להלן, בשלב זה לא נדרשות ראיות להוכחת אשמתו מעבר לכל ספק סביר, אלא די בבחינה האם יש בראיות הלכאוריות בשלב זה כדי להקים סיכוי סביר להרשעת הנאשם.

יודגש כי סעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים מורה כי בית המשפט לא יורה על מעצרו של נאשם, אלא לאחר שנוכח כי "לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו של הנאשם, פחותה".

17. כאן המקום לציין כי המועד לדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים אינו קבוע בחוק. אולם, לגישתי, על בתי המשפט לדון בבקשה למעצר עד תום ההליכים מוקדם ככל הניתן (ראו והשוו בש"פ 2580/16 מדינת ישראל נ' וואהל, פסקה 33 (12.4.2016); בש"פ 1281/18 מדינת ישראל נ' כחלון, פסקה 14 (11.3.2018); בש"פ 537/95 גנימאתנ' מדינת ישראל, פסקה 11 (6.4.1995)).

על בית המשפט הדן בבקשה למעצר עד תום ההליכים לתת דעתו לכך שכל יום שבו נדחית החלטתו, והנאשם נותר במעצר מאחורי סורג ובריח - לעיתים בתנאים קשים - קיים חשש שמא אין בראיות לכאורה כדי להצדיק פגיעה בזכויותיו; או לחילופין כי ניתן היה לצמצם פגיעה זו, ולשחררו לחלופת מעצר או להורות על מעצרו בפיקוח אלקטרוני. על כן, כל עת שבו מתעכבת החלטת בית המשפט בבקשה למעצר עד תום ההליכים, והנאשם שוהה במעצר בטרם נבחנו הראיות לכאורה לביסוס המיוחס לו, ובטרם נבחנו חלופות למעצרו, עלול לבסוף להתברר כיום נוסף שבו קופחו זכויותיו.

בהקשר זה, ראוי להדגיש כי אין בעצם העובדה שלנאשם מיוחסות עבירות רבות כדי להצדיק עיכוב בהחלטה על מעצרו עד תום ההליכים. זאת, שכן במסגרת דיון בבקשה זו, אין בית המשפט נדרש להכריע אם קיימות ראיות לכאורה לביסוס כל פרט ופרט בכתב האישום שהוגש נגד הנאשם (בש"פ 7003/20 סילבר נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (20.10.2020); בש"פ 7859/19 ג'ארושי נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (8.12.2019)). כל שנדרש להכריע בבקשה למעצר עד תום ההליכים הוא שאלת קיומן של ראיות לכאורה וקיומה של עילת מעצר.

על בית המשפט לתת דעתו לחלוף הזמן בשל עיכוב משמעותי בהחלטה בבקשה למעצר עד תום ההליכים, זאת בשים לבלזכותו החוקתית של נאשם לחירות ולחובה לצמצם את הפגיעה בזכות זו ככל שניתן (בש"פ 5816/15 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 18 (9.9.2015); בש"פ 8319/13 מדינת ישראל נ' שירזי, פסקה 24 (18.12.2013); בש"פ 85/21 מדינת ישראל נ' מחאג'נה, פסקה 9 (19.1.2021) (להלן: עניין מחאג'נה)).

גישתי זו מעוגנת ומצויה בהסדרים שנקבעו בדין לעניין בחינת מעצרו של נאשם על ציר הזמן של ההליך הפלילי בעניינו. כך, עומדת לו לנאשם הזכות לפנות בבקשה לעיון חוזר מעצרו, בין היתר, "אם עבר זמן ניכר מעת מתן ההחלטה" (סעיף 52 לחוק המעצרים). כמו כן, מורה סעיף 61(א) לחוק כי בחלוף תשעה חודשים בהם נאשם היה עצור לאחר הגשת כתב אישום, ומשפטו טרם הסתיים בהכרעת דין - ישוחרר ממעצרו. אולם, בית משפט זה, רשאי, מכוח סעיף 62 לחוק, לצוות על הארכת מעצר לתקופה שלא תעלה על 90 ימים, ובמקרים חריגים ב-150 ימים, ולחזור ולצוות כך מעת לעת.

אין חולק באשר לעומס המוטל על בתי המשפט בכלל וריבוי בקשות להארכת מעצר בפרט, ואולם אין בכך כדי להצדיק פגיעה בחירות נאשמים לפרקי זמן ממושכים (צבי נח דיני מעצר ושחרור 867 (2002)).

לנוכח האמור, הרי אף שסעיף 21 לחוק המעצרים אינו מונה את שיקול חלוף הזמן בין השיקולים אותם יש לשקול מלכתחילה, בבוא בית המשפט להורות על מעצר עד לתום ההליכים, עליו לשקול בין היתר את חלוף הזמן בו נתון נאשם במעצרו להעריך מהו פרק הזמן שיימשך ההליך העיקרי בעניינו; ובהמשך, ככל שתקופת המעצר מתארכת, לבחון אף אם "נקודת האיזון" נעה לעבר זכותו של נאשם לחירות באופן אשר עשוי להטות את הכף לשחררו לחלופת מעצר או להורות על מעצר באיזוק אלקטרוני.

18. ומן הכלל אל הפרט. בפנינו כזכור ניצבות שתי סוגיות - הראשונה, אם יש מקום להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי באשר לקיומן של ראיות לכאורה להוכחת אשמת המשיב במיוחס לו; והשניה - אם יש להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי שלפיה ניתן לאיין את המסוכנות הנשקפת מהמשיב באמצעות מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

19. באשר לסוגיית קיומן של ראיות לכאורה, לאחר ששקלתי את טענות הצדדים בכתב ובעל פה ועיינתי בחומר החקירה, לא מצאתי כל טעם להתערב בהחלטת השופט א' הימן.

חלק מטענות המשיב בעררו על החלטה זו מופנות כלפי מהימנות הודעותיו של עד המדינה, אשר עליה בין היתר הסתמך השופט א' הימן. אולם, כידוע, בשלב ההחלטה על מעצר עד לתום ההליכים המשפטיים נגד נאשם, בית המשפט אינו נדרש לבחון את מהימנותן של הראיות המוצגות לפניו או משקלן המדויק, אלא אם יש כרסום ממשי בראיות, כגון כאשר קיימות סתירות גלויות בחומר הראייתי הלכאורי (בש"פ 9176/20 פלוני נ' מדינת ישראל (6.1.2021)).

לא נעלמה מעיניי טענת המשיב באשר לסתירות בחלק מגרסאות עד המדינה, ואולם, לאחר שעיינתי בהודעותיו של עד המדינה שוכנעתי כי אין בשינויים אלה כדי לעלות כדי כרסום ממשי בראיות, ומקומן של השגות המשיב להתברר בהליך העיקרי. ממילא, אין בטענות המשיב באשר למהימנות עד המדינה כדי להצדיק התערבות בהחלטת השופט א' הימן בדבר קיומן של ראיות לכאורה.

כפי שהבהיר השופט א' הימן, קיימות ראיות לכאורה למכביר להוכחת אשמת המשיב במיוחס לו, מלבד באישום מספר 18. הודעותיו של עד המדינה מלמדות כי משיחות בינו לבין המשיב, ובין זה האחרון לבין כטייר, בהן נכח עד המדינה - עולה כי המשיב שלח את חברי הארגון לירות על בית משפחת עראר, מעשה שהביא לבסוף למותם של פיראסנאדי ז"ל ומריה גנאם ז"ל (הודעה מיום 26.10.2017, 5.11.2017, 2.1.2018); כי לאחר שנודע למשיב כי א.ע. מפגר בתשלומי ריבית, הוא הורה לעד המדינה לנסוע ליפו, שם הותקף א.ע. על ידי חבר אחר בארגון (הודעה מיום 26.12.2017); כי לאחר שעודכן המשיב בדבר פיגור תשלומי הריבית של החייב ע.ש., הורה לחברי הארגון "לכו תזיינו אותו", וידע כי האחרונים יצאו לאיים על ע.ש. בנשק (הודעה מיום 2.11.2017, 28.12.2017); כי המשיב תקף את עד המדינה (הודעה מיום 2.11.2017, 26.12.2017); וכי היה נוטל חלק במתן הלוואות בריבית (הודעה מיום 28.12.2018).

להודעות עד המדינה מצטרפות תוספות ראייתיות לכאוריות מסוג "סיוע", ובפרט תיעוד מצלמה שהוצב במתחם הארגון בג'לג'וליה, האזנות סתר וכן דו"חות פעולה שערכו שוטרים במתחם הארגון (ראו והשוו בש"פ 550/19 בוהדנה נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (11.2.2019)).

לנוכח האמור לעיל, מצאתי כי הודעות עד המדינה, כמו גם הראיות הלכאוריות החיצוניות, מהוות תשתית ראייתית לכאורית מספקת לשלב זה של ההליך. בפרט, הודעותיו של עד המדינה מלמדות כי לעורר תפקיד בכיר בארגון הפשיעה-בתקופות בהן כטייר ועמרי לא היו נוכחים; כי הוא נתן הוראות לחברי הארגון, לעיתים על פי הנחיות שקיבל מכטייר; כי ביצע עבירות אלימות ונטל חלק במתן הלוואות בריבית; וכי הוא היה מודע בדבר המתרחש בארגון. הודעותיו של עד המדינה מתחזקות לנוכח ראיות סיוע לכאוריות אשר נמצאות בחומר ראייתי חיצוני ובכלל זה בהודעתו של מוחמד וווד כמו גם בהאזנות סתר.

20. לסיכום חלק זה – איני סבור כי יש מקום להתערב בקביעה שלפיה קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמת המשיב במרבית האישומים המיוחסים לו.

לצד זאת, אף לא מצאתי מקום להתערב בהחלטת השופט קאפח על מעצר המשיב באיזוק אלקטרוני; אם כי ראיתי לנכון להחמיר את תנאי המעצר.

בהחלטתו, השופט צ' קאפח נדרש באופן מעמיק ונרחב למסוכנות הנשקפת מהעורר, והגיע לכלל מסקנה כי ניתן לאיין מסוכנות זו באמצעות מעצר בפיקוח אלקטרוני. בקביעה זו לא מצאתי להתערב, וזאת בפרט בשים לב לחלוף הזמן.

מובן כי לא ניתן להמעיט מחומרת המסכת העובדתית הקשה המגוללת בכתב האישום. אולם, השאלה העומדת לפתחנו, ואשר עמדה בפני השופט צ' קאפח בהחלטתו, היא האם בציר הזמן הנוכחי ובהינתן העבירות הקונקרטיים המיוחסות לו, ניתן להורות על מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני.

בהקשר זה, אני סבור כי צדק בית המשפט המחוזי בקובעו כי חלקו בביצוע העבירות מצומצם ביחס לאחרים. כך בין היתר עולה מחומר הראיות הלכאוריות, כי המשיב ניהל בפועל את הארגון במשך 5 ימים בלבד, בהם כטייר ועמרי שהו בחו"ל, וכי בימים אלו לא בוצעה פעילות פלילית; כי למשיב מיוחסים אך חלק מהאישומים המפורטים בכתב האישום, ולא נטען כי הוא נטל חלק בפעילות פלילית קשה וחמורה שיוחסה ליתר חברי הארגון; וכי אף בעבירות הספציפיות המיוחסות לו, לא נטען כי הוא נטל את החלק העיקרי לשם ביצוע התכניות הפליליות אל הפועל.

לחלקו המצומצם באופן יחסי בפעילות הפלילית, מצטרף עברו הפלילי ובייחוד העובדה כי עד למעצרו בהליך דנן, צבר הרשעה אחת בלבד, אותה ביצע לפני כמעט 15 שנה.

זאת ועוד, תסקיר המעצר שהוגש מצא כי מערך הפיקוח המוצע בעניינו של הנאשם הוא "נרחב" ואף בית המשפט המחוזי סבר לאחר שהתרשם מהמפקחים ישירות כי למעט אחיו ואחותו של המשיב, הותרו המפקחים המוצעים

"רושם רציני ביותר, כמי שיוכלו לפקח על המשיב, יתחקו אחר שיחו ושיגו וידווחו למשטרה על כל הפרה".

לשיקולים אלו מתווסף כאמור שיקול חלוף הזמן הרב והפגיעה המשמעותית בזכויותיו הנלוויות למעצרו של המשיב מזה למעלה משלוש וחצי שנים. כפי שפתחתי ואמרתי ככל שנאשם נתון במעצר זמן ממושך, גובר החשש מפני פגיעה מיותרת בזכותו החוקתית לחירות, שעה שחזקת החפות עומדת לו.

21. במקרה דנן, וכפי שפורט בהרחבה בחלק העובדתי, הוגש כתב אישום כנגד המשיב ויתר הנאשמים בפרשה מחודש ינואר 2018. מאז ועד היום המשיב היה עצור מאחורי סורג וברית, כאשר במשך כל אותן שנים לא התקיים דיון בקיומן של ראיות לכאורה לגופן, והחלטה זו ניתנה לבסוף לפני ארבעה חודשים בלבד.

הימשכות זמן זו במתן החלטה במעצר עד תום ההליכים מעוררת קשיים רבים. כפי שציינתי בהחלטתי בעניין מחאג'נהישנו קושי אינהרנטי בעובדה כי רובן המוחלט של הבקשות להארכת מעצר מעבר לתשעה חודשים נענות על ידי בית משפט זה, לנוכח הפגיעה הקשה המוסבת לזכותם לחירות.

בהתאם לכך, בהחלטה קודמת אשר דנה בהארכת מעצרו של חלק מהנאשמים האחרים בפרשה נשוא העררים שלפניי, הצעתי שינוי חקיקתי לעניין זה, ואין לי אלא לשוב על הדברים:

"מציאות שבה נאשם שוהה במעצר למעלה משנה וחצי בטרם הוחלט כי נסיבותיו מצדיקות את מעצרו עד תום ההליכים, היא כמעט בלתי נתפסת, ויש לעשות ככל הניתן כדי למנוע הישנותה במקרים אחרים.

ייתכן אף כי מתבקש בעניין זה שינוי חקיקתי, שעל פיו שלוש או ארבע הבקשות הראשונות להארכת מעצרו של נאשמים לפי סעיף 62 לחוק המעצרים תוגשנה לבית המשפט שבו מתנהל תיק המעצר, ותידונה על ידי נשיא בית המשפט.

לטעמי, שינוי חקיקתי שכזה יביא למודעות גדולה יותר ומעורבות הכרחית של נשיאי בתי המשפט באשר להתקדמות תיק המעצר לצד שמיעת התיק העיקרי ויאפשר התנהלות מבוקרת, מפוקחת יותר, ובכלל זה ניווד שופטים בתוך בית המשפט לצורך מתן קדימות לתיקים בהם נדרש זמן שיפוטי רב יותר מהמקובל, כאשר ברקע נלקחת בחשבון שהותם של הנאשמים במעצר עד שיוכרע דינם" (בש"פ 4120/19 מדינת ישראל נ' עודה, פסקה 28(4.7.2019) (להלן: עניין עודה)).

22. לא זו בלבד, אלא שאף התקדמות ההליך העיקרי אינו משביע רצון כלל ועיקר, שעה ששמיעת הראיות טרם החלה- ואחריתו מי ישורנה.

כפי שציינתי בהחלטתי בעניין עודה, "התמשכות ההליכים המקדמיים רובצת לפתחם של שני הצדדים גם יחד, ואף להתנהלותו של בית המשפט שדן בהליך המעצר ובתיק העיקרי תרומה לא מבוטלת לכך" (עניין עודה, פסקה 21). זאת בין היתר, בשל עיכובים בהעברת חומר החקירה לידי הסנגוריה; עיכובים בהסדרת ייצוג המשיב ונאשמים אחרים בתיק; וכן העובדה כי לא נקבעו מועדי דיונים תכופים דיים בשלבים המקדמיים של ניהול ההליך.

על כל אלה מתווספת העובדה כי עסקינן בתיק רחב היקף, אשר ניתן להגדירו כ"מגה תיק", ובו ריבוי נאשמים, להם מיוחסים אישומים חמורים שונים אשר נטען כי בוצעו במסגרת ארגון פשיעה - ועל כן מורכבות הרבה; וכי משבר נגיף הקורונה הקשה עוד יותר על ניהול ההליך, הואיל והבאת כל הנאשמים לאולם הדיונים יחדיו, לרבות באי כוחם ואנשי שירות בתי הסוהר, חורג ממגבלות התו הסגול. על כן, סופו של ההליך אף לא נראה באופק.

כבר בהחלטתי הקודמת התרעתי מפני הימשכות ההליך:

"מטבע הדברים, לנוכח לוחות הזמנים שפורטו, הבקשה המונחת לפניי אינה האחרונה ב'שרשרת הבקשות' להארכת מעצרים של המשיבים שעוד תוגשנה בעתיד. לא מן הנמנע כי נקודת האיזון בין השיקולים הרלוונטיים תנוע בעתיד מאינטרס ההגנה על שלום הציבור וביטחונו, ותטה את הכף לטובת זכותם של המשיבים לחירות וחזקת החפות העומדת להם, בטרם יוכרע דינם" (עניין עודה, פסקה 29).

ההליך דנן אכן נמשך ומתארך מעבר למשוער. כפי שהערתי כאמור בהחלטתי הקודמת, משמעות שנאשם שוהה תקופה כה ממושכת במעצר "צורמת" (עניין עודה, פסקה 13), על אחת כמה וכמה נכוחים הדברים בחלוף כמעט שנתיים.

23. הנה כי כן, במקרה דנן, לנוכח חלקו המצומצם באופן יחסי של המשיב בפרשה המגוללת בכתב האישום, כפי שעולה ממספר האישומים המיוחסים לו, ופרק הזמן המוגבל בו הוא יכול היה לשמש בתפקיד ניהולי, כעולה מחומר הראיות הלכאורי; עברו הפלילי המועט; מערך הפיקוח המוצע; וכאמור חלוף הזמן המשמעותי מאז מעצרו - אני סבור כי אין להלום פגיעה נוספת בחירותו. לפיכך, בשלה העת להורות כי המשיב ישהה במעצר בפיקוח אלקטרוני, תחת המשמרונים שאישר בית המשפט המחוזי ותוך הפקדת ערבויות נוספות כפי שיורחב להלן.

24. יוער כי לא נעלמה מעיניי הידיעה המודיעינית שהוצגה לעיוני במהלך הדיון והבהרותיו של בא כוח המדינה בעל פה כפי שפורטו במעמד צד אחד ושקלתי אף אותה בכובד ראש. ואולם, אני סבור כי אין בה כדי להטות את הכף לטובת הותרת המשיב במעצר מאחורי סורג ובריח בשים לב למאזן השיקולים שפורטו לעיל.

בהקשר זה, יש לשוב ולהזכיר כי הצגת חומר חסוי במעמד צד אחד בבקשה למעצר עד תום ההליכים אינה חפה מקשיים ויש לעשות כן במקרים חריגים בלבד. בהתאם לכך על בית המשפט לבחון את החומר החסוי בעיניים ביקורתיות, בזהירות ובקפדנות על מנת להגן ככל שניתן על זכויות הנאשם (בש"פ 1787/19 אבו זניד נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (28.3.2019)).

25. לנוכח כל אלה אני מותיר על כנה את ההחלטה להפיה המשיב ישהה במעצר בפיקוח אלקטרוני ובפיקוח הערבים אשר אושרו בהחלטתו של השופט צ' קאפח, מיום 12.4.2021, יחד עם זאת אני קובע כדלקמן:

בנוסף לתנאים המגבילים אשר נקבעו בעניינו של המשיב, יאסר עלולשוחח בטלפון או טלפון נייד ו/או לעשות כל שימוש אחר לצורך יצירת קשר עם מי מעדי התביעה או יתר הנאשמים בתיק או עמרי, או לעשות שימוש במחשב נייד; המשיב יפקיד סך של מיליון ש"ח או ערבות בנקאית בסכום זה; ערבות המפקחים, ביחד ולחוד, תעמוד על סך 500,000 ש"ח.

משטרת ישראל תהא רשאית בכל עת משעות היממה לוודא שהמשיב אכן מקיים את תנאי שהייתו במעצר בפיקוח אלקטרוני, בכתובת שנקבע לשם כך.

המשיב יתייצב להליך הפלילי בעניינו בלוויית שניים מהמפקחים. נסיעתו לבית המשפט תהיה ישירות לבית המשפט ובחזרה, ללא עצירות ביניים.

היה והמשיב יפר את תנאי שחרורו - יעצר לאלתר מאחורי סורג ובריח.

למען הסר ספק, יתר תנאי השחרור של המשיב כפי שנקבעו בהחלטתו של השופט צ' קאפחיוותרו על כנם. יוער כי, ההפקדה הכספית כמו גם החתימה על ההתחייבויות תעשה במזכירות בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו.

ניתנה היום, ט"ובסיון התשפ"א (26.5.2021).

שופט
